

Др Владета Вуновић

ПРЕДСТАВЉАЊЕ НАШИХ КЊИЖЕВНОСТИ У СВЕТУ

Савремена књижевна реч — језгарске осетљивости и раскриљене маштовитости, кремене снаге ударности избија живо, не из недосега мутних књижевних тренутака. Бистро артикулисана, није само гласоноша моралног достојанства човека у времену-простору, умни и душевни путоказ, светионик народних стремљења и жудње за слободом и правом, преображајна снага која демитологизује и ствара митове, делотворна духовна и душевна катарза, налази савремени адекват у промењеном естетичком искуству и тражењу и откривању нових лепота. Неуморница која усхићује пламенитошћу, она је и сигнал човеку о човеку из пергамента, прашних древних књига, из археологије времена, али и наслутница и остварилац будућег у садашњем тренутку.

Када представљамо нашу књигу у свету, наћи ћемо мање савремене наше југословенске писце но што су неки познатији. (Не водећи много рачуна о историјскокњижевним континуитетима, у Француској, на пример, тек сада се откривају изузетне вредности неких наших писаца). Чак и у другим великим културним срединама у иностранству много су познатији неки наши значајни и мање познатији савременици него што су многи наши класици. Несразмерно су више преведена и прокоментарисана дела наших савременика но дела великих и изузетних писаца југословенског културног наслеђа. У антологијским представљањима наших књижевности у свету има пропуста и произвољности. Неки од најзначајнијих савремених југословенских писаца нису заступљени или су заступљени неупоредиво скромније но што имају место у савременој југословенској књижевности.

Ослободивши се уобичајених резонанци, а књижевно подвижнички остваривши у садржајној разуђености, богатству тема и идеја нове књижевне просторе духовности и душевности, наши изузетни писци заслужили су и адекватно представљање и објављивање у иностранству (и старији и савременији). У представљању наших старих писаца постоје огромне тешкоће (превођење са језичкокњижевних источника, недовољан број тумача, немогућност усећавања и уживљавања у амбијент и време).

Још је незадовољавајући ниво афирмације наших књижевности, који заостаје за другим формама сарадње наше земље са светом. Велико је шаренило у представљању наше књижевности по појединим републикама и покрајинама. Има добро организованних акција негде више, негде мање.

Нема тачних података каква је наша сарадња са издавачима и колики су резултати и продори наших књижевности у свету. Културни центри при нашим дипломатским представни-

штвима у иностранству, као и бројне катедре и лекторати на иностраним универзитетима могли би много снажније да координирају нашу књижевну сарадњу и пропатирање наших књижевности који се не би исцрпљивали у фрагментарним настојањима и плановима, већ потреба да буде њихово трајно опредељење и оријентација. Неговање међународне књижевне сарадње у свету императивних друштвено-политичких задатака не би могло да се сведе на мали број учесника. Неодложно је одредити најважније задатке и смернице и остварити их етапно, уз претходна неопходна саветовања свих наших удружења књижевника и представника и носилаца наше књижевне политике у иностранству. На тим саветовањима и конференцијама конкретно би се одредила најновија дела књижевности наших народа и народности за преводбење на стране језике, композитори антогијских представљања наших литература по жанровима, преводиоци, писци предговора, поговора и друго, рокови за објављивање дела и разговори о делима по изласку из штампе.

Да би вредности наших литература дошле до правог изражаја на међународном плану, потребне су пробране екипе врских зналаца језика и литература, добри преводиоци, уметнички редактори превода и препева, историчари и теоретичари литература, помно ангажовани на упознавању наших култура,

Која су релевантна мерила да праве вредности добу до изражаја и да буду заступљени значајни писци који чине част нашим литературама? Који су наши писци и културни радници прави амбасадори наших литература у иностранству и који су страни писци и културни посленици не само примаоци, већ тумачи и пропатори наших култура у иностранству? То су сложена питања на која се дају понекад и различити одговори.

Као што је трајно опредељење наше политике прецизирано у нашим државним и партијским документима на плану сарадње са прогресивним снагама у свету, требало би иницирати и наћи погодније облике сарадње са иностраним издавачима, књижевницима и преводиоцима који би се неупоредио више и систематскије старали за бољи продор и афирмацију наших књижевности у свету.

Наше међународне књижевне везе остварују се стимулисањем институционализованих облика рада и делатности, али се такође остварују путем личних и приватних интереса и склоности. Требало би пронаћи најподеснији начин представљања вредности књижевности свих наших народа и народности. На основу статистике види се да влада у представљању наше књиге и наших књижевности у свету прилично шаренило, и поред видних настојања надлежних наших установа, тела и комисија да ту ситуацију поправе.

Наука о књижености води рачуна о посебностима и особеним условима развоја наших књижевности које су доживеле препород захваљујући вишегласју естетских праваца чиме се супротстављају идеолошким искључивостима. Да ли инострани издавачи могу нама најпре да откривају наше књижевне вредности и да ли су у могућности да их представе као вредна остварења наших књижевности? Поред изванредних продора наших писаца у свет, постоје и махинације око преводбења мање вредних наших писаца у иностранству уместо непреведених бољих, а и то је предмет валоризације књижевних дела.

Изузетно је тешко наћи у сваком погледу најтачније параметре, применити их и остварити тако да ће сви значајни писци бити задовољни. Ту се не може применити бројчана заступљеност овог или оног удружења писаца већ проверене, доказане и несумњиве књижевне вредности извезетних писаца наше земље свих народа и народности. Наше литературе у свету, и поред знатног објављивања и представљања, нису још добиле оно место које по својим вредностима заслужују. Наши радници договори, саветовања, комисије, конкретна задужења и правовремена остваривања радних задатака у политици афирмације наших књижевности спадају у надлежност и Савеза књижевника Југославије и наше политике у целини.